

Трубіна Валентина Геларіївна,
методист обласного
навчально-методичного центру
освітнього менеджменту та
координації діяльності методичних
служб комунального закладу
«Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
імені Василя Сухомлинського»

Освоєння педагогічної спадщини Василя Сухомлинського у системі роботи з керівниками навчальних закладів

В умовах розвитку сучасної національної освіти педагогічна спадщина Василя Олександровича Сухомлинського стає особливо актуальною, а його думки, ідеї, практичні напрацювання і традиції Павлівської школи продовжують своє життя у творчих знахідках і надбаннях навчальних закладів області.

У системі науково-методичної роботи КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» з педагогічними кадрами особлива роль належить опорним школам, які є центрами впровадження досягнень сучасної педагогічної науки і сучасного досвіду, підвищення професійної майстерності педагогічних працівників.

За останні роки значно зросла кількість опорних шкіл, які, працюючи над розв'язанням актуальних проблем щодо розвитку якісної сучасної освіти, глибоко досліджують педагогічну спадщину В.О.Сухомлинського, творчо розвивають і впроваджують його педагогічні ідеї.

Свідченням цього є узагальнений КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського» і районними (міськими) методичними кабінетами (центрами) досвід роботи цих закладів. Значні успіхи та творчі здобутки мають НВК «Бобринецька гімназія – загальноосвітня школа № 1» та Новоградівська загальноосвітня школа I-III ступенів Бобринецької районної ради, НВК «Гайворонська гімназія – загальноосвітня школа № 5» Гайворонського району, Созонівський навчально-виховний комплекс «загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Кіровоградської районної державної адміністрації, Марфівська загальноосвітня школа I-III ступенів Долинського району, НВК «Розкішненська загальноосвітня школа I-II ступенів – дошкільний навчальний заклад» Голованівської районної ради, Надлацька загальноосвітня школа I-III ступенів Новоархангельської районної ради, Єлизаветградківська загальноосвітня школа I-III ступенів Олександрівської районної державної адміністрації, Недогарський НВК «загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад» Олександрійської

районної ради, Устинівська загальноосвітня школа I-III ступенів, Петрівська II-III ступенів, загальноосвітні школи № 1 і № 6 Знам'янської міської ради, № 1 Світловодської міської ради, № 10 Олександрійської міської ради, гімназії № 9, ЗШ № 15 і ЗШ I ступеня «Мрія» Кіровоградської міської ради та ін..

З метою розвитку творчої активності керівників опорних шкіл з впровадження ідей В.О. Сухомлинського, поширення педагогічного досвіду, підвищення їх управлінської майстерності понад 10 років тому в інституті було започатковано роботу обласного семінару. Згодом, враховуючи запити і пропозиції керівників опорних шкіл, семінар став постійно діючим.

Пошуки оптимальних форм роботи з керівниками та системний підхід щодо творчої реалізації педагогічних ідей В.О. Сухомлинського, виявили необхідність створення творчої лабораторії, що кілька років діяла у КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

У процесі роботи педагогічних практикумів, які стали невід'ємною частиною кожного засідання, презентацій досвіду педагогічних колективів з питань творчої реалізації педагогічних ідей В.О. Сухомлинського та розвитку власних традицій, керівники опорних шкіл у міжкурсовий період відвідували тематичні виставки, аналізували урочні, виховні та методичні заходи, брали участь у дискусіях, годинах спілкування, роботі проблемних столів, майстер-класів, педагогічних читаннях тощо.

Сьогодні на базі опорних навчальних закладів (у межах курсів підвищення кваліфікації) все частіше забезпечується педагогічна управлінська практика, що дозволяє ознайомлювати слухачів з досвідом організації діяльності керівників навчальних закладів області, визначати прийнятні моделі структури, змісту і форм методичної роботи.

Напередодні 95-ї річниці від дня народження Василя Олександровича Сухомлинського на сайті інституту було презентовано новостворений блог «Серце віддане дітям» та матеріали віртуального Інтернет-клубу «Проблеми саморозвитку та самореалізації особистості на засадах педагогічної спадщини В. Сухомлинського».

Сьогодні клуб відкритий широкій спільноті педагогів, що прагнуть ознайомитись з досвідом роботи колективів, які працюють над впровадженням спадщини всесвітньо відомого педагога у практику шкільного життя і можуть відстежувати й використовувати у власній діяльності сучасні інноваційні технології, які висвітлюються на сторінках блогу колективними та індивідуальними учасниками.

Останніми роками ми прагнемо осучаснити форми і методи роботи з педагогічними кадрами, намагаємось більшість міжкурсівих заходів перевести у режим онлайн-спілкування (що також пов'язано і з величезним браком коштів). Цього року ми плануємо продовжити роботу

віртуального клубу з проблеми «Діяльність директора школи: погляди В.Сухомлинського і сучасного керівника». Проте, хочеться, аби технологізація процесів навчання керівників не знищила колегіального живого спілкування, де у дискусіях і дослідженнях знаходяться відповіді на актуальні педагогічні і управлінські проблеми.

Щоденна практична діяльність, необхідність вирішення нагальних педагогічних проблем сучасної школи дедалі більше спонукають суспільство звертатись до спадщини В.О. Сухомлинського. Це допомагає знайти відповіді на актуальні питання, що стосуються виховання і розвитку здібностей, обдарувань учнів, громадянського, патріотичного, морально-етичного виховання, проблем управління сучасною школою.

Свого часу у книзі «Розмова з молодим директором школи» Василь Олександрович писав: «Учителем учителів – а тільки вчитель учителів і є справжнім керівником, якому вірять і поважають, - можна стати лише тоді, коли з кожним днем усе більше заглиблюєшся в деталі, в тонкощі педагогічного процесу, коли перед тобою відкриваються все нові й нові грані того, що можна назвати мистецтвом впливу на душу людини».

У сучасному суспільстві останнім часом «впливом на душу» педагога все частіше стають засоби свавілля і мобінгу (психологічного і адміністративного тиску). Сьогодні не лише учитель, але й директор школи, потребують гуманного ставлення до себе і своєї діяльності, перш за все, з боку органів управління освітою, які у погоні за «жучками» і фактами для підсумкової довідки, вишукують зауваження у матеріалах шкільної документації і фактично не враховують результативність діяльності закладу, стану організації навчально-виховного процесу та управління.

Дивує, що навіть основний підсумковий аналітичний документ річного плану - звіт керівника навчального закладу, має бути трафаретизований чи стандартизований під архаїчний нормативний документ!

Треба читати Сухомлинського і набиратись тієї мудрості, яка є сьогодні рятівним колом для нашої свідомості, цитую: «Ні план, ні звіт, ні аналіз в одній школі не можуть бути як дві краплі води схожі на план, звіт, аналіз іншого колективу. Одним з найбільших лих, що як іржа роз'їдають тонкі механізми педагогічного процесу, є трафарет, стандарт».

Сподіваюсь, що новий «Закон про освіту», нові підзаконні акти звільнять руки сучасних управлінців від бюрократичних пут, нададуть автономії навчальним закладам і керівникам. Адже сьогодні директор школи, який за законодавством несе відповідальність за якість надання освітніх послуг у закладі, не має елементарних юридичних прав для вирішення кадрових питань, будучи намертво прив'язаним до органу управління освітою, що пропонує, навіть не пропонує, а нав'язує кандидатури педагогічних працівників на підставі наказу і часто-густо без згоди керівника навчального закладу.

І ще одна суттєва проблема. Сьогодні одна з основних управлінських функцій – контроль-аналітична діяльність, що має бути головним засобом для збору достовірної інформації про стан керованих підсистем та прийняття об'єктивного управлінського рішення, все частіше примушує керівника працювати не на розвиток власного та шкільного педагогічного потенціалу, а затискає у системні лещата, виховуючи нового директора як провідника ідей насильницької ідеології.

Пригнічений керівник формує пригнічене середовище і пригніченого педагога, який автоматично переносить ставлення і стилістику спілкування на учнів.

Хороший керівник – не той, хто, спостерігаючи за помилками підлеглого, спонукає і підштовхує до них, аби потім виявити свій авторитет засобами адміністративного тиску і впливу. Професійний керівник має заздалегідь запобігти помилкам та заохотити до плідної роботи і творчих пошуків.

І знову наведу слова В.О. Сухомлинського: «Якщо ж ви, зайнявши посаду директора вважаєте, що успіх залежить від якихось адміністративних талантів, прощайтеся з думкою стати хорошим директором».

Прогнозуючи сьогодні перспективи щодо освоєння і впровадження ідей великого педагога педагогічною спільнотою Кіровоградщини, хочеться щоб, у першу чергу, це була цікава плідна робота з першоджерелами. Вивчення і переосмислення, так би мовити «живого матеріалу» В. Сухомлинського (шкільної документації, наукових досліджень, які не публікувались і зберігаються у Павлівському музеї) для керівників шкіл є неоціненним скарбом у збагаченні власного педагогічного і управлінського досвіду.

Дякую за увагу!